

SVETOFOR VA TARTIBGA SOLUVCHINING ISHORALARI.

Chirchiq Shahar Politexnikumi Yo'l harakat qoidalari fani o'qituvchisi

Nurmetov Xamza Madrimovich

Annotatsiya: Svetoforlarda yashil, sariq, qizil va oq rangli yorug'lik ishoralari qo'llaniladi. Svetofor ishoralari vazifasiga bog'liq ravishda doirasimon, yo'naltirgich, piyoda tasviri tushirilgan va X-simon ko'rinishda bo'lishi mumkin (ushbu Qoidalarga [1-ilova](#)). Ishorasi doira shaklidagi svetoforlarda yashil ishoralar bilan bir sathda joylashgan ishoralari yashil yo'naltirgich ko'rinishidagi bitta yoki ikkita qo'shimcha tarmoq bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: X-simon, sariq ishora, relssiz transpor

Asosiy qism.

Svetoforming doirali ishoralari quyidagi ma'noni bildiradi: yashil ishora harakatlanishga ruxsat beradi; miltillovchi yashil ishora ham harakatlanishga ruxsat beradi va uning ta'sir vaqti tugayotganligi hamda ko'p o'tmay taqiqlovchi ishora yonishi haqida axborot beradi; yashil ishora o'chishiga soniyalarda qancha vaqt qolganligi haqida axborot berish uchun raqamli tablo qo'llanilishi mumkin;

sariq ishora harakatni taqiqlaydi, ushbu Qoidalarining [42-bandida](#) ko'zda tutilgan holatlardan tashqari va ishoralar almashuvi haqida ogohlantiradi; miltillovchi sariq ishora harakatlanishga ruxsat beradi va tartibga solinmagan chorraha yoki piyodalar o'tish joyi borligidan xabardor qiladi, xavf-xatar haqida ogohlantiradi; qizil ishora, shuningdek miltillovchi qizil ishora harakatlanishni taqiqlaydi; qizil va sariq ishoralarining bir vaqtda yonishi harakatlanishni taqiqlaydi va ko'p o'tmay yashil ishora yonishi haqida axborot beradi. Yo'naltirgich

ko‘rinishidagi qizil, sariq va yashil rangli svetofoor ishoralari ham doira shaklidagi svetofoor ishoralari bilan bir xil ma’noga ega bo‘ladi. Ular faqat ko‘rsatilgan yo‘nalishga ta’sir etadi.

Agar tegishli yo‘l belgisi bilan qayrilib olish taqiqlanmagan bo‘lsa, chapga burilishga ruxsat beruvchi yo‘naltirgich qayrilib olishga ham ruxsat beradi. Qo‘shimcha tarmoqdagi yashil yo‘naltirgich ham xuddi shu ma’noni bildiradi. Qo‘shimcha tarmoqdagi ishora o‘chirilgan bo‘lsa, shu tarmoq tartibga solayotgan yo‘nalishda harakatlanish taqiqlanganligini bildiradi. Svetofoorning asosiy yashil ishorasiga qora yo‘naltirgich (yo‘naltirgichlar)ning shakli tushirilgan bo‘lsa, u haydovchilarga svetofoorning qo‘shimcha tarmog‘i borligi haqida axborot beradi va asosiy yashil ishora yonganda harakatlanishga ruxsat berilgan yo‘nalishlarni ko‘rsatadi. Agar svetofoor ishorasi piyoda tasviri ko‘rinishida bo‘lsa, u faqat piyodalarning harakatiga ta’sir ko‘rsatadi. Bunda yashil ishora piyodalarning harakatlanishiga ruxsat beradi, qizil ishora esa taqiqlaydi.

Ko‘zi ojiz piyodalarga qatnov qismini kesib o‘tishlari mumkinligini bildirish uchun svetofoorning yorug‘lik ishoralariga tovushli ishora ham qo‘shilishi mumkin.

Qatnov qismidagi harakat yo‘nalishi qarama-qarshi tomonga o‘zgarishi mumkin bo‘lgan bo‘laklarida transport vositalarining harakatini tartibga solish uchun X-simon qizil ishorali va pastga yo‘nalgan yo‘naltirgich ko‘rinishidagi yashil ishorali reversiv svetofoorlar qo‘llaniladi. Bu ishoralar qaysi bo‘lak ustiga o‘rnatilgan bo‘lsa, unda harakatlanishni taqiqlaydi yoki ruxsat beradi.

Ikki tomoni [1.9](#) chizig‘i bilan belgilangan bo‘lak ustiga o‘rnatilgan ishoralari o‘chirilgan reversiv svetofoor shu bo‘lakka kirishni taqiqlaydi.

Tramvaylarning hamda maxsus ajratilgan bo‘lak bo‘ylab harakatlanayotgan yo‘nalishli transport vositalarining harakatlanishini tartibga solish uchun “T” —

harfi ko‘rinishida joylashgan to‘rtta doirasimon oq rang ishorali svetoforlar qo‘llanilishi mumkin.

Yuqoridagi bir yoki bir nechta va pastki ishora bir vaqtning o‘zida yonganda, harakatlanishga ruxsat etiladi. Ulardan chapdagisi chapga, o‘ngdagisi o‘ng tomonga burilishga, o‘rtadagisi to‘g‘riga yurishga ruxsat beradi. Agar yuqoridagi uchta ishora bir vaqtda yonsa, harakatlanish taqiqlanadi.

Temir yo‘l kesishmalarida o‘rnatilgan doirasimon oq rangli miltillovchi ishora transport vositalarining kesishma orqali harakatlanishiga ruxsat beradi. Ko‘rinish chegarasida yaqinlashib kelayotgan poyezd (lokomotiv, drezina) bo‘lmasa, o‘chirilgan oq va qizil ishoralarda ham harakatlanishga ruxsat beriladi.

Temir yo‘l kesishmalarida svetoforming miltillovchi qizil ishorasi bilan bir vaqtda harakat qatnashchilarining kesishma orqali harakatlanishi taqiqlanganligi to‘g‘risida qo‘shimcha axborot sifatida, tovushli ishora ham berilishi mumkin.

Tartibga soluvchining ishoralari quyidagi ma‘noni bildiradi: qo‘llari yon tomonga uzatilganda yoki tushirilganda: chap va o‘ng yon tomonidan tramvayga to‘g‘riga, relssiz transport vositalariga to‘g‘riga va o‘ngga harakatlanishga, piyodalarga qatnov qismini kesib o‘tishga ruxsat beriladi; old va orqa tomonidan barcha transport vositalari va piyodalarning harakatlanishi taqiqlanadi; o‘ng qo‘li oldinga uzatilganda: chap yonidan tramvayga chapga, relssiz transport vositalariga barcha yo‘nalishlarda; oldi tomonidan barcha transport vositalariga faqat o‘ngga harakatlanishga ruxsat beriladi; orqa tomonidan va o‘ng yonidan barcha transport vositalarining harakatlanishi taqiqlanadi; piyodalarga tartibga soluvchining orqa tomonidan qatnov qismini kesib o‘tishga ruxsat etiladi; qo‘lini yuqoriga ko‘targanda: ushbu Qoidalarining [42-bandida](#) ko‘rsatilganidan boshqa hollarda transport vositalari va piyodalarning barcha yo‘nalishlarda harakatlanishi taqiqlanadi; tartibga soluvchi haydovchi va piyodalarga tushunarli bo‘lgan boshqa ishoralarni ham berishi mumkin. Ishoralar yaxshi ko‘rinishi uchun tartibga

soluvchi jezl yoki yorug'lik qaytaradigan qizil rangli moslamalarni qo'llashi mumkin.

Xulosa: Ushbu ishoralar berilganda, qatnov qismida bo'lgan piyodalar uni bo'shatishlari, agar buning iloji bo'lmasa, qarama-qarshi yo'nalishlardagi transport oqimlarini ajratuvchi chiziqda to'xtashlari kerak.

Tartibga soluvchining ishorasi va ko'rsatmalari svetofor ishoralari, yo'l belgilari va chiziqlari talablariga zid kelgan hollarda haydovchi va piyodalar tartibga soluvchining ishorasi va ko'rsatmalariga amal qilishlari kerak.

Foydalanilgan adbiyotlar ro'yxati:

1. yo'l belgilari grafik chizmalari qismi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 9-apreldagi 292-sonli [qarori tahririda](#) — *Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 10.04.2019-y., 09/19/292/2915-son)*
2. 41-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 9-apreldagi 292-sonli [qarori tahririda](#) — *Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 10.04.2019-y., 09/19/292/2915-son).*